

ש.ר.מ. – שרותי רוקחים מקצועיים אגודה שיתופית בע"מ
החלטה בענין פטור מאישור הסדר כובל

I. הקדמה

ביום 11.11.93 הוגשה לממונה על הגבלים עסקיים בקשה למתן פטור מאישור הסדר כובל (להלן: בקשת הפטור), בהתאם לסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988. הצדדים להסדר הינם ש.ר.מ. – שרותי רוקחים מקצועיים אגודה שיתופית בע"מ (להלן: האגודה) ושבעת מייסדיה (להלן: המייסדים).

מטרת האגודה לבצע רכישה משותפת של תרופות ומוצרים הנמכרים בבתי מרקחת (להלן: המוצרים), ולמכור אותם לחברי האגודה. מהות הכבילה הינה התאגדות בעלי בתי מרקחת מתחרים באגודה וחיובם לרכוש את המוצרים, אם הם נמכרים ומשווקים על ידי האגודה, מן האגודה בלבד. הסדר זה הינו לתקופת זמן בלתי מוגבלת וכל עוד החבר חבר באגודה.

בדקתי את הסוגיה הנדונה מפאת גודלם של הצדדים בענף בתי המרקחת. בתחנתי את אפשרויות השפעתם על המתרחש בענף מבחינת מחירי המוצרים, איכות השרות בבתי המרקחת, תנאי תשלום וזמן אספקת המוצרים, וזאת בעזרת כלכלן יחידת ההגבלים העסקיים.

בנוסף, הגיעה אלי המלצת ראש מינהל הרוקחות במשרד הבריאות, אשר לפיה אין מניעה לאשר את בקשת הפטור הנדונה מהיבט של פקודת הרוקחות ותקנותיה.

בהמשך דברי אציג את הענף הרלוונטי מבחינת בקשת הפטור, תאור האגודה וצידוקים למתן הפטור, וזאת לאחר שהשתכנעתי כי ההסדר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בענף הרלוונטי.

II. הענף הרלוונטי

הענף הרלוונטי הינו ענף בתי המרקחת. בבתי המרקחת נמכרים בנוסף לתרופות גם מוצרים אחרים, דוגמת ממתקים ומוצרי קוסמטיקה.

בארץ קיימים כ- 1075 בתי מרקחת, כאשר ההתפלגות ביניהם הינה כדלקמן:

א. כ- 500 בתי מרקחת פרטיים

ב. כ- 25 סניפים של רשת סופר פארם מפעילים בתי מרקחת. היקף פעילות כל סניף נאמד כזהה להיקף פעילות של כ- 10 בתי מרקחת פרטיים. קיימים 10 סניפים נוספים של רשת זו אשר אינם מוכרים כיום תרופות, אך אפשר וגם בהם תתאפשר בעתיד מכירת תרופות.

ג. כ- 5 סניפים של רשת כלל פארם מפעילים בתימרקחת. היקף הפעילות של כ- 10 בתי מרקחת פרטיים. קיימים 10 סניפים של הרשת ללא בתי מרקחת, אך אפשר וגם בהם תתאפשר בעתיד מכירת תרופות.

ד. סניף אחד של רשת מזון קו-אופ מפעיל מחלקת קו-אופ פארם.

ה. כ- 350 בתימרקחת של קופת חולים הכללית. בבתי מרקחת אלו החלו להימכר גם פריטים שאינם תרופות, אך שמטבעם נמכרים בבתי מרקחת.

ו. כ- 26 סניפים של קופת חולים מכבי בהם מופעלים בתי מרקחת.

ז. כ- 150 סניפים של קופת חולים לאומית בהם מופעלים בתי מרקחת.

ח. כ- 18 סניפים של קופת חולים מאוחדת בהם מופעלים בתי מרקחת.

הצדדים להסדר מעריכים כי כ- 80% מהתרופות נרכשות על פי מרשמים של רופאי קופות החולים.

III. ש.ר.מ. – שרותי רוקחים מקצועיים אגודה שיתופית בע"מ

מטרות האגודה הינן: לארגן ולאגד את חבריה לפעול לשיפור רמת ואיכות שרות ללקוח, לתכנן ולארגן שיטות קניה שיווק ופרסום, לפעול למען שיפור מצבם הכלכלי של חבריה, לתכנן מבצעי פרסום והנחות, לערוך מחקר שווקים, לפעול להשגת מחרים מזעריים עבור קניות חבריה, לעסוק ביבוא צרכי בית המרקחת, להדריך ולכוון את פעולות חבריה ולעשות אל כל הדרוש לשם ארגון פעולות שיתופיות לטובת חבריה.

האגודה מוסמכת, בין היתר, לקנות, להוביל, לשווק ולמכור בישראל ובחו"ל את סל המוצרים של בית המרקחת. היא מוסמכת לרכוש, לקיים ולנהל שרותי הובלה, הפצה ושיווק הדרושים לחבריה ולהקים ולנהל מפעלי תעשייה עבור תוצרת פרמצבטית. האגודה תקנה עבור חבריה חומרים ומוצרים שונים לצרכי בית המרקחת שלהם, תיעץ ותדריך את חבריה ותפרסם את פעילויותיה ואת המוצרים המשווקים על ידה.

חבר באגודה יכול להיות רק רוקח מוסמך או חבר בהסתדרות הרוקחים עד 1.4.93 על הרוקח להיות, במשרת או בעקיפין, בעלים של בית מרקחת או בעלים של חברה שבבעלותה או בהפעלתה נמצא בית המרקחת. הצטרפות כרוכה בתשלום "דמי חבר" בסך של 4,500 ₪.

חברותו של חבר באגודה תפקע אם יחדל להיות בעל בית מרקחת, או במקרה של יציאתו או הוצאתו מהאגודה.

מסודות האגודה כוללים את האסיפה הכללית, המועצה, ההנהלה ואת ועדת הביקורת.

כוונת האגודה להגביל את מספר החברים שהיא רשאית לצרף לשורותיה ל- 250 חברים, כאשר מספר זה יעודכן מעת לעת, על פי ההתפתחויות בענף בתי המרקחת.

IV. ההצדקה למתן הפטור

א. בשנים האחרונות אנו עדים להופעת רשתות שיווק גדולות יחסית אשר עוסקות במכירת המוצרים. בנוסף, הודיעו רשתות שיווק מזון שבכוונתן לשלב בתחום עיסוקם גם בתי מרקחת (דוגמת קו-אופ פארם).

היקף פעילותן של רשתות השיווק מביא לאפשרותן לקבל הנחות לרכישת מוצרים, דבר שיכול להביא להוזלת המוצר לצרכן.

קופות החולים, שבסניפיהן מופעלים בתי מרקחת, הגדילו את סל המוצרים שהן מוכרות, וכיום הן משווקות פריטי מוצרים נופסים מעבר לתרופות שהן מוכרות על פי מרשם רופא.

בעלי בתי המרקחת הפרטיים לא נהנים מאותן הנחות לגודל, דבר המכביד על אפשרותן להתחרות כנגד רשתות השיווק וקופות החולים.

ב. החשש העומד לפנינו הינו התרחבות והשתלטות של רשתות השיווק וקופות החולים על ענף בתי המרקחת, מגמה שעשויה להביא למצוקה כלכלית של בתי מרקחת פרטיים, אושר עשויה לגרום עקב כך לפגיעה ברווחת הצרכן ובמגוון האפשרויות העומדות בפניו בבואו לרכוש מוצרי בית מרקחת. בהקמת האגודה יש לדעתי לשכלל את התחרות בענף בתי המרקחת, וזאת לאור העובדה כי מוקם גוף מומחה, שיוכל להתחרות ביעילות למול רשתות השיווק וקופות החולים, תוך קביעת מסגרת פעילות שתבטיח אי פגיעה בתחרות.

V. סוף דבר

נוכח כל האמור לעיל, הגעתי לכלל החלטה ליתן לצדדים פטור מאישור הסדר כובל, כפוף לשלושה תנאים:

- א. על האגודה לדווח לרשות ההגבלים העסקיים בכל תחילת שנה על מספר חבריה, שבכל מקרה לא יעלה על 150..
- ב. אין לחייב את חברי האגודה לרכוש את המוצרים רק מהאגודה. לא ייקבעו מחירים מחייבים, מומלצים או כל קביעה אחרת, במישרין או בעקיפין, שיש בה כדי להעלות חשש לפגיעה בתחרות.
- ג. כל תיקון לתקנון האגודה יובא לאישור מראש של הממונה על הגבלים עסקיים.

הפטור יעמוד בתוקפו לתקופה של שלוש שנים.

החלטתי זו נתונה לערר בפני בית דין להגבלים עסקיים על ידי ארגון צרכנים, איגוד עסקי או כל הרואה עצמו נפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

כמו כן תבחן החלטה זו על ידי במקרה של שינוי נסיבות מהותי, או במידה ויוצג לפני מידע שלא הובא לידיעתי ואשר יש בו כדי להקρίין על הבקשה המאושרת בזאת.

ניתן היום, 9 לפברואר 1994, בירושלים.

ד"ר יורם טורבוביץ
הממונה על הגבלים עסקיים